

**EKOLOGIK MADANIYATLI VA MA'NAVIYATLI KADRLARNI
TAYYORLASH ZAMON TALABI**

Xalilova Zarifa Ochilovna

*Qashqadaryo viloyati Yakkabog tumani MMTBga
qarashli 9-umumiy o'rta ta'lim maktabi MMIBDO'*

Ro'ziyeva Nazira Ochilovna

*Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universitetining Toshkent filiali*

E-mail: m-biologia@mail.ru

Ilm zulmatda quyosh

Sayohatda hamroh

Begona yurtda sirdosh

Og'ir kunda rahbar

Dushmanga qarshi quroldir.

Kalit sózlar: ekologik ta'lim tarbiya, ekologik madaniyat, ekologik muommalar, ekologiyaning asosiy qonunlari, yashil makon, umum milliy.

Annotatsiya: Yuksak ma'naviyatli va ekologik madaniyatli kadrlarni tayyorlash zamon talabi bo'lib, antropogen omillar ta'sirini 4 ta ekologik qonunni bilgan holatda ularni oldini olish muhimdir. Ekologik muommalar biosferada ko'payib ketayotganligini inobatga olgan holda ekologik manaviyatli va madaniyatli shaxslarni tarbiyalash maqsadga muvofiqdir. Maqolada tabiat ustidan hukumronlik qilmasdan u bilan hamkorlik qilish muhumlighi ko'rsatilgan.

Key words: ecological education, ecological culture, ecological problems, basic laws of ecology, green space, general national

Atrof-muhitni ekologik holatiga ahamiyat berish uning ifloslanishiga yo'l qo'ymaslik

Ushbu muommalarni inobatga olgan holda hozirgi kunda O'zbekistonda

prizidentimiz tomonidan tabiatni va ekologik muhitni himoya qilish bo'yicha bir qancha qonunlar qabul qilingan. Hamda bir qancha tadbirlar olib borilmoqda.

Shuningdek professor – o'qituvchilari, ustoz murabbiylar tomonidan oliy o'quv yurtlarida, umumiy o'rta ta'lim maktablarida va boshqa ta'lim muassalarida ekologik ta'lim tarbiya, ekologik madaniyat, ekologik muommalar bo'yicha, izlanishlar, ilmiy tadqiqot ishlari va doimiy davra suhbatlari hamda seminarlar olib borilmoqda.

Hozirgi vaqtda atrof -muhit ekologik holatini yaxshilashga katta ahamiyat berilayotganligini asosiy sababi, antropogen omillarning salbiy ta'sirini kuchayishidir. Ekologiyaning hozirgi vaqtdagi vazifasi, qiyinlashib borayotgan muhitda tiriklikning yashashiga yordam berishdir. Hayot gulshanimiz biosferani musoffaligini saqlab, keyingi avlodga qoldirish barqaror rivojlanishning asosidir. Turli antropogen omillarning salbiy ta'siri natijasida tabiatga kuchli zarar keltirilmoqda. Ammo ekologik qonunlarni bilmasdan turib antropogen omillar ta'sirini o'rganish bu: Mendeliev davriy jadvalisiz kimyoni o'rganish va fizikani butun olam tortilish qonunidan boshlab, Eynshteynning nisbiylik nazariyasigacha bilmaslik bilan barobardir.

Ekologiyaning asosiy qonunlari quyidagilar:

1. Tabiatda biosferaning biror joyida salbiy ta'sir vujudga kelsa, u butun biosferaga tarqaladi.
2. Tabiatda chiqindilar bo'lmaydi, chiqindisiz ishlab chiqarishga erishish kerak.
3. Hamma narsa uchun to'lash kerak.
4. Tabiat ustidan hukmronlik qilmasdan u bilan hamkorlik qilish kerak ya'ni tabiatni o'zi yaxshi biladi.

Respublikamizda joriy qilingan :“Yashil makon” umum milliy tadbiriga faol ishtirok etib, ko'chatzorlar, daraxtlar ko'paytirsa barcha O'zbekiston fuqorolari Ekologik muhitni tozalashda oz xissalarini qo'shgan bo'ladi. Orol dengizi muommalari ham umumjahon muommalaridan biri hisoblanadi Bu muommalarni yechish maqsadida Orol bo'yi hududiga ilmiy tajriba maydonlarida ushbu muhitda moslashgan istiqbolli o'simliklar (kanop, bo'rigul, sedum, isiriq va boshqalarning) urug' va ko'chatlari Orolning qurigan tubida ko'paytirish maqsadida bir qancha

tadbirlar olib borilmoqda. Atrof-muhit va tabiat musaffoligi, inson salomatligining asosidir. Shuning uchun tabiat tozaligini saqlash, yuksak ma'naviyatli va ekologik madaniyatli yoshlarni tarbiyalash maqsadga muvofiqdir. Ekologik tarbiyani yuksak darajaga ko'tarish uchun: quyidagi ko'rsatilgan.

Shuni ta'kidlash kerakki; tabiatga nisbatan mehrlil, ongli va ijobiy munosabatda bo'lish, uni avaylab asrash va u bilan hamkorlik qilish, ekologik madaniyat va ma'naviyatni shakllashtirishda muhim rol o'ynaydi.

Antropogen (inson faoliyati) omillari atrof muhit ekologiyasiga, o'simliklar qoplamiga, o'simliklar o'sishi, rivojlanishi va tarqalishiga katta ta'sir ko'rsatadi.

Antropogen omillar 2ga bo'linadi: ijobiy va salbiy omillar. Shu omillar tabiatga juda katta ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa ob-havoning ifloslanishida mana shu antropogen ta'sirlar va zavod fabrikalardan chiqayotgan chiqindi gazlardir

Ekologik madaniyatli bo'lish, hamda biosfera barqarorligini ta'minlashda turli ta'lim muassasalarida ekologiya fani o'qitilishi maqsadga muvofiqdir. Ular ekologik bilimga ega bo'libgina qolmasdan, ekologik muammolarni kelib chiqish sabablarini va uni oldini olish choralarini o'rganish ham zarurdir. Yuksak ma'naviyatli va ekologik madaniyatli kadrlarni tayyorlash zamon talabi bo'lib, antropogen omillar ta'sirini oldini olishda 4 ta ekologik qonunni bilgan holatda ularni oldini olish muhimdir. Maqolada tabiat ustidan hukmronlik qilmasdan u bilan hamkorlik qilish muhurligi ko'rsatilgan. Uzluksiz ta'lim-tarbiyani rivojlantirishda hamda biosferani barqarorligini taminlashda turli ta'lim muassasalarida ekologiya fanini o'tilishi maqsadga muvofiqdir. Ular ekologik bilimga ega bo'libgina qolmasdan, ekologik muammolarni kelib chiqish sabablarini va uni oldini olish choralarini ham o'rganishlari zarurdir.

Tabiatni muhofaza qilish to'g'risidagi 1992 yilda qabul qilingan qonunning 4-moddasida ko'rsatilgandek barcha ta'lim muassasalarida ekologik ta'lim olib borilishi zarurligi zamon talabidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. www.mo-gol.ru saytidan.
2. www.lex.uz sayti O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 30.05.2018 yildagi PQ-

3755 son Qarori.

3. Saytlar: www.referat.ru www.farmining.co.uk www.agronomiy.org
[www.library.breeding_of animals and crop rejas.ru](http://www.library.breeding_of_animals_and_crop_rejas.ru) www.megasearch.biz
[4.Pedagogik](http://www.megasearch.biz) jurnal. www.megasearch.biz [4.Pedagogik](http://www.megasearch.biz) jurnal. . 5.B.S.Musayev –
Agrokimyo. T., “Fan” nashriyoti, 2001. 6. T.U.Raximova
“ Ekologiya” Kasb hunar kollejlari va oily o’quv yurtlari talalari uchun o’quv
qo’llanma.2006y.Toshkent. 7.O‘zbekiston
Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi O‘zbekiston Respublikasini
yanada rivojlantirish bo‘yicha “Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-4947-sonli
Farmoni